

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.20.068/2021/5.

A tanács tagjai:

Dr. Bartal Géza a tanács elnöke
Dr. Cseh Attila előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

A felperes:

Felperes1 (cím6)

A felperes képviselője:

ügyvédi iroda dr. Kovács András ügyvédcím7

Az alperesek:

Alperes1 (Cím1) I. rendű

Alperes2 (cím8) II. rendű

Az alperesek képviselője:

ügyvédi iroda1 dr. Bakos Róbert Ákos ügyvédcím9

A per tárgya:

Kötbér megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

Alperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Balassagyarmati Törvényszék 9.Pf.20.297/2020/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

városi Járásbíróság 7.P.20.899/2019/12.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű és a II. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 50.000 (ötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 532.400 (ötszázharminckettőezer-négyszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes mint gyártó és a cég1 Kft. mint vállalkozó között 2011. december 1-jén palackos termék tartás, csapolóberendezés kihelyezés és sör forgalmazás tárgyában együttműködési megállapodás és egyidejűleg annak kiegészítése megnevezésű szerződések (együtt: alapszerződés és kiegészítése) jöttek létre 5 éves határozott időtartamra, a városi cég2 vendéglátóipari egységgel kapcsolatban. Ugyanezek a szerződő felek, továbbá a cég3 Kft. mint a cég1 Kft. jogutódja, 2014. november 3-án együttműködési megállapodás módosítása megnevezésű szerződést kötöttek.

[2] A felperes mint gyártó és az cég4 Kft. mint vállalkozó között 2011. szeptember 14. napján ugyancsak palackos termék tartás, csapolóberendezés kihelyezés és sör forgalmazás tárgyában együttműködési megállapodás és egyidejűleg annak kiegészítése megnevezésű szerződések (együtt: alapszerződés és kiegészítése) jöttek létre 5 éves határozott időtartamra, a szintén városi cég5 vendéglátóipari egységgel kapcsolatban. Ugyanezek a szerződő felek, továbbá a cég3 Kft. mint az cég4 Kft. jogutódja, 2014. november 3-án együttműködési megállapodás módosítása megnevezésű szerződést kötöttek.

[3] A felperes mindkét eredeti vállalkozó (cég1 Kft. és cég4 Kft.) részére 4.000.000 forint + 25% áfa, azaz 5.000.000 forint reklám- és marketing díjat fizetett ki a 2011. szeptember 14-én kelt szerződések alapján.

[4] Az együttműködési megállapodásokban a vállalkozók vállalták, hogy név hordós sört 195 hl/év, név1 hordós sört 5 hl/év mennyiségben forgalmaznak, ezen túlmenően a felek palackos sörtermékek forgalmazásában is megállapodtak.

[5] A felek szerződéseikben szabályozták a szerződésszegés eseteit és annak jogkövetkezményeit is. Egyebek között megállapodtak abban, hogy a vállalt minimális mennyiség jelentős alulteljesítése (súlyos szerződésszegés) esetén a vállalkozó a szerződés 1-2. évében 500.000 forint, ezt követően 400.000 forint kötbér (alapszerződés 6. pont, a továbbiakban: átalánykötbér) fizetésére köteles, amelynek a megfizetése nem mentesíti a kötbér összegét meghaladó, azzal okozati összefüggésbe hozható további károk megtérítése alól. A kiegészítés 4. pontja értelmében a vállalkozó – az alapszerződésben meghatározott jogkövetkezményen túl – vállalta a kiegészítésben ellenérték fejében megerősített kötelezettségei megszegése esetére a gyártó által megfizetett, fentebb írt összegű díj 20 %-ának szintén kötbér (a továbbiakban: súlyos szerződésszegési kötbér) jogcímén, valamint a vállalt sörmennyiség alulteljesítése esetén az elmaradt teljesítés után 2.000 forint/hl ún. hektoliter-pótdíj (a továbbiakban: elmaradt hl-pótdíj) ugyancsak kötbérként történő megfizetését is.

[6] A 2014. november 3-i módosításokkal egyidejűleg a felperes mint jogosult, a cég3 Kft. mint kötelezett, valamint az I. rendű és a II. rendű alperesek mint készfizető kezesek készfizető kezességvállalási szerződéseket kötöttek a kötelezett jogosulttal szembeni mindennemű fizetési kötelezettségére, különösen a kötelezett szerződésszegésére alkalmazandó szankciókra, ideértve a kötbérek megfizetését és a marketing díjak visszafizetését is.

[7] A perbeli vendéglátóipari egységek a szerződésekben meghatározott italmennyiségeket nem forgalmazták.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[8] A megismételt elsőfokú eljárásban módosított keresetében a felperes a cég2 vonatkozásában 400.000 forint átalánykötbér, 1.256.000 forint elmaradt hl-pótdíj és 1.000.000 forint súlyos szerződésszegési kötbér, az cég5 vonatkozásában szintén 400.000 forint átalánykötbér, 1.268.000 forint elmaradt hl-pótdíj és 1.000.000 forint súlyos szerződésszegési kötbér egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket.

[9] Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Arra hivatkoztak, hogy a szerződések időtartama alatt következett be olyan körülmény, amely folytán nem tudtak olyan mennyiségű csapolt sört forgalmazni, amennyi a szerződésekben rögzítésre került. Ennek okaként jelölték meg, hogy a Szerencsejáték törvény 2012-ben történt módosítása és a nyerőgépek betiltására vonatkozó rendelkezés, valamint a dohánytermékek értékesítésének törvényi szabályozása következtében a vendéglátóipari helyek forgalma lényegesen lecsökkent, amiről a felperesnek is tudomása volt, hiszen a szerződés időtartama alatt több alkalommal is tájékoztatták őt a forgalom csökkenéséről.

[10] Utaltak arra is, hogy kártérítési igény esetén a felperesnek kell bizonyítania a kártérítés valamennyi elemének a fennállását, különös tekintettel a felróhatóságot. Ennek kapcsán álláspontjuk szerint a szerződések teljesítése során úgy jártak el, ahogy az általában elvárható, ezért részükről a felróhatóság nem állapítható meg, ebből kifolyólag a felperesnek nem jár kártérítés.

Az első- és másodfokú ítélet

[11] Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a felperes részére 15 napon belül a cég2 és az cég5 vonatkozásában összesen 800.000 forint kötbért, 2.524.000 forint elmaradt hl-pótdíjat, és 2.000.000 forint súlyos szerződésszegési kötbért, valamint 5.324.000 forint tőke után az ítéletben meghatározott kamatot és perköltséget.

[12] Határozata indokolása szerint az alperesek által hivatkozott körülmény miatti forgalomcsökkenés nem tekinthető vis maiornak, még abban az esetben sem, ha a peres felek egyike sem vitatta, hogy a törvényalkotás hatással volt a forgalmazásra. Kiemelte, hogy az alperesek a már a jogszabályi változások ismeretében vállalták kezesi felelősségüket, így ez nem szolgálhat a kimentés alapjául.

[13] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság indokolása értelmében az elsőfokú bíróság a tényállást az elbíráláshoz szükséges mértékben feltárta, döntését kellőképpen indokolta, jogszabályi hivatkozásokkal alátámasztotta, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp). 383. § (2) bekezdése alapján, utalással a Pp. 386. § (4) bekezdésére is, helyes indokaira tekintettel hagyta helyben.

[14] A fellebbezésben írtakra figyelemmel a másodfokú bíróság kiemelte, helyesen utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy a jogszabályváltozás nem tekinthető vis maiornak, különösen nem akkor, amikor az alperesek annak megtörténtét követően mintegy két évvel később vállalták a készfizető kezességet. A jogszabályváltozás gazdasági hatásai ezen időtartam alatt már láthatóak és kalkulálhatóak voltak.

[15] Emellett megállapíthatónak tartotta az alperesek terhére a felróhatóságot is, mert az általuk megvalósítottan túl (mint „név2-es póló” viselése, „név2-es napernyő” használata) egyéb üzleti intézkedések megtétele is elvárható lett volna tőlük annak érdekében, hogy az adott gazdasági helyzetben is növeljék a forgalmat.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[16] A jogerős ítélet ellen az alperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és elsődlegesen a keresetet elutasító új határozat hozatala,

másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezése érdekében. Megsértett jogszabályhelyként a Ptk. 1:3. § (1)-(2) bekezdéseit, 1:4. § (1)-(2) bekezdéseit, 5:160. § (1) bekezdését [tartalmilag a 6:186. § (1) bekezdését], 6:416. § (1) bekezdését, 6:519. §-át, 6:525. § (1) bekezdését, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 163. § (1) bekezdését, valamint a Pp. 279. § (1) bekezdését és 346. § (5) bekezdését jelölték meg.

[17] Szerintük az eljáró bíróságok nem értékelték az általuk előadottakat. Kifogásolták a másodfokú bíróság értelmezését a vis maior fogalma tekintetében. Hangsúlyozták, a „vis maior” kifejezés természeti vagy emberi eredetű „ellenállhatatlan erő” jelent, amely abszolút jellegű: az emberek számára elérhető eszközökkel nem hárítható el, ezáltal az érvényesen létrejött szerződések teljesítése lehetetlenné válik. Annak megítélése, hogy egy adott esemény „vis maiornak” minősül-e, bírói mérlegelés kérdése (BH2014.147.). Kiemelték, a vis maior körébe tartozik többek között a kormányintézkedés, a sztrájk, más ipari működészavar, közellenség tevékenykedése, terrorcselekmény, forradalmi cselekmények, zavargások, blokádnak, járványnak, földcsuszamlásnak, tűznek, és más hasonló, a felek ellenőrzésén kívül eső események.

[18] Arra hivatkoztak, hogy a Szerencsejáték törvény 2012-ben történt módosítása és a nyerőgépek betiltása, majd ezt követően a dohánytermékek értékesítésének törvényi szinten történt megvonása kormányintézkedésnek, a felek ellenőrzésén kívül eső eseménynek számít, így a vis maior fogalmába sorolható.

[19] Érvelésük értelmében a perbeli alapszerződések 2011-ben jöttek létre érvényesen, amikor a jogszabályváltozás még nem volt kilátásban. A felperes feltételül szabta, hogy készfizető kezesek is a kötelelem részeséivé váljanak, erre tekintettel vállalták a készfizető kezesi kötelezettséget 2014-ben. Utaltak az I. rendű alperes személyes meghallgatásán elmondottakra, miszerint kifejezetten azért vállalt készfizető kezesi felelősséget, hogy a felperessel kötött szerződések teljesülhessenek.

[20] Miután álláspontjuk szerint a 2011. évi szerződések az irányadók, ezért tévesnek tartották a másodfokú bíróság álláspontját, miszerint a készfizető kezeseknek e kötelezettségük vállalásakor számolniuk kellett volna a jogszabályváltozás következményeivel.

[21] A Ptk. 6:416. § (1) bekezdésére utalva hangsúlyozták, a kezes teljesítési kötelezettsége nem feltétlen, hanem ahhoz a feltételhez kötött, hogy a kötelezett nem teljesít. Miután az alapszerződések a vállalkozók vonatkozásában a hivatkozott jogszabályváltozás előtt létrejöttek, későbbi kezesi kötelezettségvállalásuk az alapjogviszonyhoz kapcsolódik. E körülményeket a másodfokú bíróságnak figyelembe kellett volna vennie.

[22] Az alperesek előadták, hogy a jogszabályváltozás következtében a vendéglátóhelyeken országsszerte visszaesett a forgalom, annak negatív hatása széles körben ismert volt a vendéglátóiparban, így ez a körülmény a régi Pp. 163. § (1) és (3) bekezdésének megfelelő köztudomású tény. Ezt a felperes sem vitatta az eljárás során, a felek pedig egybehangzóan elfogadták, hogy a törvényalkotás hatással volt a forgalomra, így az mindkét félnek hátrányt okozott. A másodfokú bíróság azonban ezt nem vette figyelembe, e körülményt kizárólag az ő terhükre értékelte.

[23] Szerintük a vis maior következményét a feleknek arányosan kell viselniük, így ilyen esetben egyik fél felelőssége sem állapítható meg. E körben a Ptk. 6:525. § (1) bekezdésének megfelelő, a károsultat terhelő kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettségre utaltak, amellyel összefüggésben kifejtették: amennyiben a felperes azt észlelte, hogy esetlegesen alulteljesítés történik, amely számára kárt okozhat, jogszabályi kötelezettsége lett volna a kárenyhítés, és ennek megfelelően a megállapodás időtartama alatt kifogásait időben

jelezni felőlük. Utaltak arra is, az el nem adott mennyiség nemcsak a felperesi oldalon jelentkezett hiányként, hanem ők is jelentős bevételtől estek el, amihez képest őket mintegy kétszeres következményként éri az, hogy saját elszenvedett káruk mellett a felperesi hiányt is meg kell fizetniük egy olyan helyzetben, amelynek kialakulásában – tőlük kívül álló ok miatt – nem volt felelős közrehatásuk.

[24] Sételmezték a másodfokú bíróság értelmezését a felróhatóság kérdését illetően is annak kapcsán, miszerint az általuk fogantatott túl egyéb üzleti intézkedések megtétele is elvárható lett volna tőlük annak érdekében, hogy az adott gazdasági helyzetben is növeljék a forgalmat. E körben utaltak arra, a felperes sem vitatta, hogy a marketing tevékenységüket teljesítették, amely azt is bizonyítja, hogy minden elvárhatót megtettek annak érdekében, hogy a szerződéses mennyiséget értékesíteni tudják. Használták a felperes által biztosított logókat, napernyőt, az eladók „név2-es” pólókban szolgáltak ki, „név2” feliratú poharakat használtak a forgalmazás alatt. Az előírások szerint tartottak nyitva, és akciós árakkal is próbálták a fogyasztók részére vonzóbbá tenni a vendéglátóhelyek látogatását. E tevékenységüket az 5 éves szerződéses időtartam letelte után is folytatták mintegy kb. másfél éven át úgy, hogy erre az időszakra további marketingdíjat nem kaptak a felperestől. Vitatták, hogy nem teljesítették volna szerződéses kötelezettségüket, és ezért kötbér megfizetésére volnának kötelesek.

[25] Az alperesek hangsúlyozták, kötbér kizárólag felróhatósági alapon követelhető, amelyet a Ptk. 5:160. § (1) bekezdése is meghatároz [e jogszabályhely megjelölése mellett szövegesen a Ptk. 6:186. § (1) bekezdésének rendelkezését idézték], miszerint a szerződésszegő fél a kötbérfelelősség alól mentesülhet, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amely a szerződéskötéskor nem volt előrelátható és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa. Kiemelték: a hangsúly a felróható felelősségen van, az adott esetben azonban tőlük független gazdasági körülmények miatt nem tudták a szerződésben vállalt kötelezettségüket maradéktalanul teljesíteni, amelyért – készfizető kezeként – nem tehetők felelőssé. Szerintük a szabályozás a felróhatóság tekintetében teret ad a bírói gyakorlatnak arra, hogy a változó társadalmi folyamatoknak megfelelően alkalmazza a felróhatóságon nyugvó kimentési szabályt.

[26] A Ptk. 6:519. §-ára hivatkozva kifejtették, e kártérítési felelősségi szabály alapvetően négy konjunktív elemből tevődik össze, amelyek mindegyikének meg kell valósulnia a kártérítési felelősség megállapításához. Elengedhetetlen, hogy bizonyított legyen a jogellenes magatartás tanúsítása, a kár keletkezése, az ezek közötti ok-okozati összefüggés, valamint a károkozó felróhatósága. A jogellenesség tekintetében utaltak arra, a felperes keresetében tényelőadást sem tett arra vonatkozóan, hogy mely magatartásuk keletkeztette volna a kárát. Arra is kitértek, a felperes maga sem hivatkozott arra, hogy szándékosan szegték volna meg a szerződéseket, illetve rosszhiszeműen jártak volna el, holott ezen kérdések bizonyítása az ő érdekkörébe tartozott.

[27] Az alperesek hivatkoztak továbbá a Ptk. 1:3. § (1)-(2) bekezdései szerinti jóhíszeműség és tisztesség, valamint a Ptk. 1:4 § (1)-(2) bekezdései szerinti általában elvárhatóság követelményére. Ezekkel összefüggésben kiemelték, a felperes rosszhiszeműen járt el, hiszen a megállapodás 5 éves időtartama alatt egyetlen alkalommal sem kifogásolta a teljesítésüket, a megállapodás időtartamának lejártát követően jelezte felőlük, hogy nem teljesítették a megállapodásban foglaltakat, és kártérítés megfizetésére szólította fel őket.

[28] Miután a megállapodás hatálya alatt a felperes nem jelezte felőlük, hogy álláspontja szerint a teljesítés nem szerződésszerűen történik, ők okkal bízhattak abban, hogy a felek közötti jogviszony az időközben megváltozott gazdasági körülményekre tekintettel működik tovább. A Ptk. 1:4. § (1)-(2) bekezdésével összefüggésben utaltak arra, e jogszabályi

kötelezettségen túl a felperesnek szerződéses kötelezettsége is volt időben tájékoztatni őket esetleges kifogásairól, rendszeresen ellenőrizni a szerződésszerű teljesítést. Felhívták a figyelmet a megállapodás 5. pontjára, mely szerint a felek utóbb nem hivatkozhatnak olyan tényekre, körülményekre, melyekkel kapcsolatos írásbeli tájékoztatási kötelezettségüknek nem tettek eleget. Mindezek alapján a felperes oldalán felróhatónak tartották, hogy a megállapodás időtartama alatt éveken keresztül nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható lett volna, majd a megállapodás lejártát követően alaptalan követelést kívánt érvényesíteni velük szemben.

[29] Az alperesek szerint a másodfokú bíróság a Pp. 279. § (1) bekezdését és 346. § (5) bekezdését is megsértette. E körben arra utaltak, hogy a másodfokú bíróság ténymegállapításai, illetve mérlegelése körében nem tanúsított kellő gondosságot, nem fektetett kellő hangsúlyt a vizsgálódásra, határozatát nem indokolta meg megfelelően, nem fejtette ki részletesen, hogy miként jutott az egyes jogkérdések tekintetében döntésre. Ezért a jogerős ítéletet hiányosnak és jogellenesnek tartották.

[30] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását célozta.

A Kúria döntése és jogi indokai

[31] Az alperesek felülvizsgálati kérelmének tartalmára tekintettel a Kúria előjáróban a felülvizsgálati eljárás jogi természetét és kereteit rögzíti.

[32] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, nem egyfajta „harmadfokú” eljárás, hanem szigorú eljárásjogi szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat, amelyben a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelemben – a Pp. előírásainak megfelelően – hivatkozott jogszabálysértések fennállását vizsgálhatja, a felülvizsgálati kérelem keretei között [Pp. 275. § (2) bekezdés]. Kiemelendő, hogy a felülvizsgálati eljárás tárgya: a jogerős – azaz a másodfokú – ítélet [Pp. 270. § (2) bekezdés], továbbá, hogy a felülvizsgálati eljárásban olyan új körülményre, amely nem volt a megelőző eljárás tárgya (amelyre vonatkozóan a fél az első- és másodfokú eljárás során nem hivatkozott) nem lehet hivatkozni, a jogerős ítélet csak olyan kérdésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és a másodfokú eljárásnak is tárgya volt (EBH2002.653.II., BH2002.283.II., BH2002.447.II., BH2017.232.II.).

[33] Mindezeknek az alperesek felülvizsgálati kérelme tekintetében többirányú jelentősége volt.

[34] Egyrészt: Az alperesek az eljárás korábbi szakaszában, így 13. sorszámú fellebbezésükben sem hivatkoztak a Ptk. 1:3. § (1)-(2) bekezdéseinek, 1:4. § (1)-(2) bekezdéseinek, továbbá a 6:416. § (1) bekezdésének megsértésére, így e hivatkozásaik (felülvizsgálati kérelem 4. oldal utolsó bekezdése, illetve 8. oldal) a felülvizsgálat során nem voltak vizsgálhatók.

[35] Másrészt: az eredetileg fizetési meghagyásos eljárásból perré fordult eljárás a Budai Központi Kerületi Bíróságon 2017. szeptember 1-jén – a perben eljáró elsőfokú bíróságon áttétel folytán pedig P.21.188/2017. ügyszámon 2017. december 27-én – indult, ezért az eljárásban a régi Pp. az irányadó, amire tekintettel a felülvizsgálati kérelem 9. oldalán hivatkozott Pp. 279. § (1) bekezdését és 346. § (5) bekezdését a másodfokú bíróság nem sérthette meg. Emellett a fenti Pp. rendelkezések kapcsán a felülvizsgálati kérelem csak a hivatkozott eseti döntésekből kiemelt általánosságokat tartalmaz, így nem felel meg a felülvizsgálati kérelem tartalmával kapcsolatban a régi Pp. 272. § (2) bekezdésében írtaknak, figyelemmel az 1/2016. (II.15.) PK vélemény 3. és 4. pontjaiban foglaltakra is. A Kúria megjegyzi: a jogerős ítélet [12] és [14] pontjaiban az eljárási jogszabályhelyek megjelölése téves, de ennek az ügy érdemére semmilyen kihatása nem volt.

[36] A régi Pp. 163. § (1) és (3) bekezdéseivel kapcsolatos alperesi hivatkozás (felülvizsgálati kérelem 5. oldal) a köztudomásúnak állított tények tekintetében (miszerint a Szerencsejáték törvényt, illetve a dohánytermékek kereskedelmét érintő jogi szabályozás változásának következtében a vendéglátóhelyeken a forgalom országszerte köztudomásúan visszaesett) alaptalan. Mindkét fokon eljáró bíróság helytállóan mutatott rá ítéletének indokolásában {elsőfokú ítélet 5. oldal utolsó bekezdés, jogerős ítélet [13] pont} arra, hogy az alperesek készfizető kezességvállalása időben e tények – és gazdasági hatásai – bekövetkezése után történt, következésképpen az alperesek azok ismeretében vállalták a főadós gazdasági társaság kötelezettségeiért a kezességet mint járulékos mellékkötelezettséget. Erre tekintettel e hivatkozásuk a kötbérfelelősség alóli kimentés körében relevanciával nem bírt.

[37] Az alpereseknek a Ptk. 6:519. §-ára vonatkozó érvelése (felülvizsgálati kérelem 7. oldal) téves és semmilyen jogi jelentőséggel nem bír. Az általuk idézett jogszabályhely a Ptk. Negyedik Részében szabályozott, a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség általános szabálya. Ezzel kapcsolatban a Kúria rámutat: a Ptk-nak a kártérítési felelősség terén a régi Ptk-hoz képest alapvető szabályozási eltérése, hogy főszabályként külön választja a szerződésszegésért való (ún. kontraktuális) kárfelelősség és a szerződésen kívüli károkért fennálló (ún. deliktuális) felelősség szabályait, előbbi a 6:142. §-ában, utóbbit a 6:518.-534. §-aiban szabályozza azzal, hogy a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait a Ptk. 6:144. § (1) és (2) bekezdései alapján kiegészítő jelleggel kell alkalmazni a szerződésszegésért való felelősség körében is. Tekintettel arra, hogy a peres felek között szerződéses jogviszony – konkrétan a biztosítéki szerződések (Ptk. XXI. Cím) körébe tartozó készfizető kezességi szerződés [Ptk. 6:416. § (1) bekezdés és 6:420. §] – állt fenn, a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség alperesek által hivatkozott 6:519. §-ának alkalmazása fel sem merülhetett, így azt a másodfokú bíróság meg sem sérthette.

[38] Téves az alperesek jogi érvelése a kezességvállalásuk alapjával összefüggésben (felülvizsgálati kérelem 4. oldal) is, tekintettel arra, hogy az alperesek nem az eredeti (2011. december 1-jei) alapszerződéshez és kiegészítéshez, hanem annak a 2014. november 3-i módosítása folytán az alapul fekvő kötelekbe jogutódként ezen időpontban belépő cég3 Kft. kötelezett tartozásaihoz kapcsolódóan vállaltak kezességet. E kötelemük pedig nem önmagában a Ptk. 6:416. § (1) bekezdése szerinti (ún. egyszerű, sortartásos), hanem – a készfizető kezességi szerződések 2. pontjaiban foglaltakra figyelemmel – a Ptk. 6:420. §-a szerinti készfizető kezességre vonatkozott.

[39] Az alperesek által megsértett jogszabályhelyként hivatkozott Ptk. 6:525. § (1) bekezdése [Károsulti közrehatás] és 6:186. § (1) bekezdése [Kötbér] rendelkezéseivel kapcsolatban a Kúria kiemeli, hogy a felperes keresetével érvényesített jog [rég Pp. 121. § (1) bekezdés c) pont] a kötelezettel szembeni kötbérigény volt, amelyet az alperesek készfizető kezességvállalására tekintettel érvényesített.

[40] A kötbér a szerződés megerősítésének egyik eszköze, amelynek célja és funkciója a szerződéses főkötelezettség teljesítésének elősegítése, a szerződési fegyelem biztosítása. A kötbér átalány-kártérítési funkcióval bír, amelynek következtében attól függetlenül érvényesíthető, hogy a jogosultnak a kötelezett szerződésszegéséből kára származott-e egyáltalán [Ptk. 6:186. § (3) bekezdés]. Ez összefügg a kötbér bírság és reparációs funkciójával, amely mentesíti a jogosultat a kár bekövetkezése és annak konkrét összegszerűsége bizonyítása alól. Az alperesek ezen elvek mentén a kötbér eredeti kötelezettje (cég3 Kft.) helyett tartoztak helytállni, figyelemmel a kötbér járulékos jellegére is.

[41] Az alperesek akkor mentesülhettek volna a kötbérfizetési kötelezettségük alól, ha a kötelezett szerződésszegését kimentették volna [Ptk. 6:186. § (1) bekezdés első mondata], ami

– miután a fentebb kifejtettek értelmében szerződésszegésért való átalány-kártérítési igényről van szó – a Ptk. 6:142. §-a szerinti mentesülési feltételek – őket terhelő – eredményes bizonyítását jelentette volna [régi Pp. 164. § (1) bekezdés].

[42] A Ptk. 6:142. §-a értelmében a szerződésszegő fél akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy

- a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső,
- a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta,
- és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

[43] A felsoroltak konjunktív (egyidejűleg, egyszerre fennálló) jogszabályi feltételek, amelyek közül akár egynek a nemteljesülése a kimentés sikertelenségét – azaz a kötbérfizetési kötelezettség beálltát – vonja maga után.

[44] Az alperesek készfizető kezességet a fentebb kifejtettek szerint a cég3 Kft. kötelezett kötelezettségeiért vállaltak. E gazdasági társaság – az alperesekkel egyidejűleg – a 2014. november 3-i szerződésmódosítás révén vált a perbeli megállapodások alanyává, azaz olyan időpontban, amikor az alperesek által hivatkozott „ellenőrzési körén kívül eső” körülmények (a Szerencsejáték törvény módosítása és a dohánytermékek értékesítésének újra szabályozása), valamint ezek gazdasági hatása már nem csak előre látható volt, hanem be is következett. Nem állapítható meg tehát a fenti feltételek köréből az adott körülmény szerződéskötéskori előre nem látható jellege, így az alperesek kimentése nem lehetett sikeres.

[45] A kötbérrel mint átalány-kártérítéssel kapcsolatban – amellyel összefüggésben a fentebb írtak értelmében a tényleges kár bekövetkezését sem kell bizonyítania a jogosultnak – a jogosult kármegelőzési, kárenyhítési kötelezettsége sem értelmezhető.

[46] Minderre tekintettel a jogerős ítélet az alperesek felülvizsgálati kérelmében megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályaiban fenntartotta.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[47] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:186. § (1), (3) bekezdés,

6:142. §, 6:416. §, 6:420. §

A döntés elvi tartalma

[48] A kötbér kötelezettje akkor mentesül a kötbérfizetési kötelezettség alól, ha szerződésszegését kimenti. Ennek körében a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség alóli mentesülés szabálya az irányadó.

Záró rész

[49] Az alperesek felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a régi Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 78. § (1) bekezdése alapján kötelesek a felperes felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére, amely a felperes jogi képviselőével összefüggésben felmerült, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése és (5)-(6) bekezdései szerinti – a felülvizsgálati eljárásban kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányos, mérsékelt összegű – ügyvédi munkadíjból áll.

[50] Az alperesek teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet (Kmr.) 13. § (1) bekezdése és 14. §-a szerint az állam viseli.

[51] Az eredetileg a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő alperesek kérelmére 2021. március 25-én 10:15 órára tárgyalásra kitűzött ügyben a Kúria a felülvizsgálati kérelmet a

veszélyhelyzet során érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedések újbóli bevezetéséről szóló 112/2021. (III.6.) Korm. rendelet (Veir2.) 27. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[52] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a régi Pp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja zárja ki.

Budapest, 2021. március 25.

Dr. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Cseh Attila s.k. előadó bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró